وتار

واسینی ئەلئەعرەج

وەرگێڕانی بۆ کوردی، جوانترین دیارییە بۆ من

و: سەباح ئیسماعیل

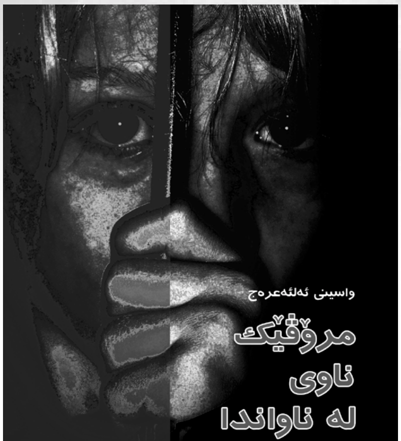

هەر کاتێک بەرهەمێکم وەربگێڕرێتە سەر زمانێک، سەیرم لە فراوانیی جیهان و لە هەمان کاتیشدا بەبچووکییدا دێتەوە، مرۆڤەکان چەند بەهەڵەدا دەچن، ئەو کاتی وا هەست دەکەن لە سەرووی ئەوانی ترەوەن. خەمی مرۆیی یەکن و خۆشییەکەیشی هەر یەک. تەنیا پێویستمان بەوەیە یەکێک گوێ ڕادێرێت. کەمێک گوێ بۆ ئەو بانگەوازانە هەڵخات، کە لە دەورووبەریدان، بگرە لە ناخیدان، کە گەلێک جار خۆشگوزەرانیی ژیان دەیانکاتە ژاوەژاوێکی لاوەکی، لەوانەشە هاواری بەهانا گەیشتن

بێت و داوا نەکرێت، مەگەر تۆزێک دەستی بۆ درێژ بکرێت، بێ ئەوەی زیانێک بکات.

ئەوە مرڤەکانن زمان دەکەنە هۆیەک بۆ خۆشەویستی، یاخۆ ئامێرێک بۆ ڕق و کینە. بۆیە سەرەنجام یەکسان دەبن، زمانێک نییە باڵا و ئەوی تر نزم، بەم لۆجیکە، شتێک نییە ناوی زمانی گەورە و زمانی بچووک بێت. مرۆڤەکان لە هەر کوێیەکدا بن، خێرخواز و شەڕانگێزیشیان تێدان، ئەوە زمان نییە هزر دەستنیشان دەکات، بەڵام هزر ناسنامەیەک بەزمانەکەیان دەبەخشێت، بۆیە لە میانەی زمانەکە خۆیەوە، چاک و خراپ، فشۆڵ و توندوتۆڵ، لێبووردە و توندڕەو، دڵکراوە و ڕقئەستوور، پیاوچاک و شەڕانی، خەباتگێڕ و سەرشۆڕ، تاوانکار و بێتاوان، جەلاد و قوربانی، دەناسین.

هەموو زمانەکان یەکسانن. زمانی عەرەبیی حەلاج و میر عەبدولقادری جەزایری و حوسێن مەروە پێی دەدوێن، هەروەها دیکتاتۆرە کۆن و نوێیەکانیش قسانی پێ دەکەن.

واسینی ئەلئەعرەج

فەرەنسی زمانی ڤۆڵتێر و مۆلێر و لامارتینە، هەروەها زمانی نەیارانی گشت جیاوازییەکانیشە، فیشی و جۆن ماری لۆپین و میگری و ئەوانی تر. ئیسپانیی سێرڤانتس و لۆرکا هەیە، هەروەها ئیسپانیی فرانکۆ و داروودەستەکەی لە دوژمنانی ئازادییە مرۆییەکان.

ئینگلیزیی شکسپیر و پۆڵ ئۆستێر و فیلیپ ڕۆس و ئینگلیزیی بووش و دروستکەرانی ئامێری کوشتن و وێرانکردنیش هەیە. عیبریی عامۆس عۆز و عیبریی شارۆن و عیبریی پیاوکوژانیش هەیە.

هەڵوێستی پێشوەخت لە هەر زمانێک هەڵوێستێکی دوژمنکارانەیە، هیچ پاساوێکی نییە مەگەر نەزانی و ڕەگەزپەرستیی ناواخندار و بۆماوە، ئەمەش دەبێتە خراپترین کانگەی ڤایرۆسی دژ بەمرۆڤایەتیی مرۆڤەکان.

هەینێ پێشنیازی وەرگێڕانم پێ دەگات، هەردەم تووشی سەراسیمەیی دێم و هەرگیز لە مەودای بڵاوبوونەوەی زمانەکە، یاخۆ بەرتەسکی ناپرسم. پرسیاری سەرەکیی من ئەوەیە، داخۆ چۆن دەقەکەم لە وڵات و خەیاڵگە و ڕۆشنبیرییەکی تردا دەپەڕێتەوە، پارادۆکسەکانی چین؟ ئەی جیاوازی و تەباییەکانی چین؟ ئایا دەقە ئەدەبییەکەم لە دوارۆژدا شتێک لە ڕوحی هاوبەشماندا دەدۆزێتەوە، ئەی لەلایەنی ژیان و بوون و ڕۆشنبیرییەوە چی سەرقاڵمان دەکات؟

ئەمەم لە وەرگێڕاندا بۆ زمانی فەڕەنسی و ئەڵمانی و ئیتاڵی و ئینگلیزی و سویدی و ئیسپانی و عیبری و زمانەکانی تریشدا تووش هات، ئەوەتا ئەمڕۆ لەگەڵ زمانی کوردییشدا بەرەوڕووم دەبێتەوە. زمانی گەلێکی بەرهەڵستکار لە پێناوی مافەکانیدا، لە بوون و جیاوازیی ڕۆشنبیری و ژیانیی خۆیدا. زمانی میللەتێک خودان تایبەتمەندیی ڕۆشنبیری و هزری و ئەو هاوبەشییە مەزنانەیە، کە لە خزمەتی مرۆڤەکاندان.

زمانی کوردی زمانی گەلێکی بەرهەڵستکارە لە پێناوی مافەکانیدا، لە بوون و جیاوازیی ڕۆشنبیری و ژیانیی خۆیدا. زمانی میللەتێکە خودان تایبەتمەندیی ڕۆشنبیری و هزری و ئەو هاوبەشییە مەزنانەیە، کە لە خزمەتی مرۆڤەکاندان

هەینێ سەباح ئیسماعیلی برام پێی ڕاگەیاندم لە وەرگێڕانی ڕۆمانەکەم "مرۆڤێک ناوی لە ناواندا نییە"(*) بووەتەوە، لەبەر چەند هۆیەکی تایبەت خۆشیم پێدا هاتەوە.

یەکەم، پێوەندیی بەهاوسۆزیی لەمێژینەمەوە هەبوو لەگەڵ دۆزی کورد و لەدەستدانی چەندین خۆشەویست و دۆست لەو کوردانەی ئامێری ستەمکاری و کوشتنی بەکۆمەڵ لووشی دان، کەسانێک ئێش و ئازاری پەناهەندەییم لەگەڵیاندا لە پایتەختە عەرەبی و ڕۆژئاواییەکاندا بەش کرد، هەروەها گۆرانییەکانی تاراوگە و دوورەوڵاتی و بڕوابوون بەداهاتوویەک ڕەنگە دوور نەبێت، لەوانەشە نەوەیەکی تر تێیدا بژین لە دەرەوەی ئەو شەڕانەدا بن، کە باوباپیران باجەکەیان دایەوە.

من باش دەزانم مانای لەدەستدانی باوک لە دۆزەخی شەڕی بێبەزەییانەی ڕزگاریخوازیدا چی دەگەیەنێت.

وەرگێڕانی"مرۆڤێک ناوی لە ناواندا نییە" بۆ من زۆر دەگەیەنێت، چونکە بەردەوام دەمگەڕێنێتەوە بۆ باوکم، کە شەڕی سەربەخۆیی جەزایر لێی دزیم، ئەو کات تەمەنم پێنجساڵی تێپەڕ نەکردبوو. پاشان پرسیم باشە بۆ وەرگێڕ "مرۆڤێک ناوی لە ناودا نییە"ی هەڵبژاردووە؟

هەرچەندە یەکێک لەو ڕۆمانانەیە، کە لە ڕەوشی بێ هیواییدا نووسیبووم، لە پرۆژەکانی وەرچەرخانی کۆمەڵگەی جەزایر لە سەربەخۆییەوە تا ئەمڕۆ، کەچی وەکو ڕۆمانێکی کەمێک شاراوە مایەوە لە چاو ئەو ڕۆمانانەی پێوەند بوون بەسەختییەکانی قۆناغی ئێستاوە، وەکو (سيدة المقام - خاتوونی شکۆیی)، (حارسة الظلال - پاسەوانی سێبەر) و (ذاكرة الماء - یادەوەریی ئاو)، کە جەزایر لە ژێر سایەی توندڕەویی ئاینییەوە تێیاندا ژیا و هێندەی نەمابوو وڵات کاول بکەن.

"مرۆڤێک ناوی لە ناواندا نییە" چی لە ناواخندایە، تاکو کارێکی وا بکات خوێنەری کورد بۆ خۆی بەکێش بکات؟ چیرۆکەکەی؟ ڕەنگە، چیرۆکێکە لە گەڕانەوەی شەهیدێکەوە ڕەوتی خۆی وەرگرتووە. شەهیدێک وەک شەهیدەکانی تر نییە. دەگەڕێتەوە تاکو ببینێت

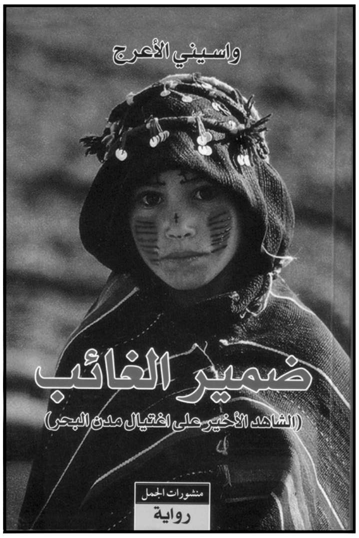

میراتگرەکان چییان بەو زەوییە کردووە، کە ڕزگاری کرد و لەپێناویدا گیانی بەخشی؟ شەهید داوای ئەو بەها بەرزانە دەکات، کە لەپێناویدا منداڵەکانی هەتیو کەوتن؟ میراتگران لە جەزایردا لە ئاستی قوربانیداندا نەبوون. سەربەخۆییان دزی و بۆ بەرژەوەندیی تایبەتیان گۆڕی، ئەمە گەوهەری ڕۆمانەکەیە.

کاتێک بۆ مێژووی مرۆڤایەتی دەگەڕێمەوە، بۆم دەردەکەوێت لە زۆرێک لەو وڵاتانەدا ڕووی داوە، کە لە شەڕی دڵڕەقانەی ڕزگاریخوازی دەرچوونە. داخۆ ئەمە وانەیە؟ لەوەیە نووسەر وانەیەک بداتەوە، لێ هەستەوەرییەکی قابیل بەڕامان دەهێڵێتەوە. مرۆڤایەتی لە دڵڕەقی و خۆشەویستیدا هاوبەشە. پاشان هەندێک تایبەتمەندی هەن، تەنیا خوێنەری کورد دەرکیان پێ دەکات و لە میانەی کاردانەوەی دوای خوێندنەوە پێمانیان دەناسێنێت، ئەو دەم منیش منەتباری دەبم.

لە کۆتاییدا، ئەم وەرگێڕانە جوانترین دیارییە بۆ من پاش دیسانەوە دەرچوونم لە قەیرانێکی تەندروستیی سەختدا.

(*) ناوی ڕۆمانەکە "ضمير الغائب"ـە واتا "ویژدانی نائامادە" یان "ئەو"، یاخۆ "ڕاناوی سێیەم"یش دەگرێتەوە و هەمووشیان ڕاستن، بۆ ئەوەی لەو دژوارییە خۆم دەرباز بکەم و ناوێکی لێ بنێم تا ڕادەیەک هەموویان بگرێتەوە، ڕۆمانەکەم ناو نا "مرۆڤێک ناوی لە ناواندا نییە". (وەرگێڕ)